

LA SETMANA TRÀGICA A SABADELL SEGONS L'HUMANITÉ

El present document forma part d'un conjunt de 8 articles agrupats sota el títol genèric de «La Revolte Ouvrière en Espagne», publicats al diari *L'Humanité* entre el 12 i el 19 d'agost de 1909, sobre el tema de la Setmana Tràgica. El conjunt dels 8 articles és el següent: «Contre l'aventure marocaine»; «Les Préliminaires de la Grève Générale»; «Barcelone en Grève»; «En pleine Revolution»; «Vue d'ensemble»; «A Sabadell»; «Réponse a des calumnies» i «Contre les militaires». Al llarg d'aquests 8 articles s'expliquen les causes, el desenvolupament i la repressió posterior als fets des del punt de vista d'alguns dels protagonistes, autors del mateix article dedicat als fets de Sabadell que ara es presenta.

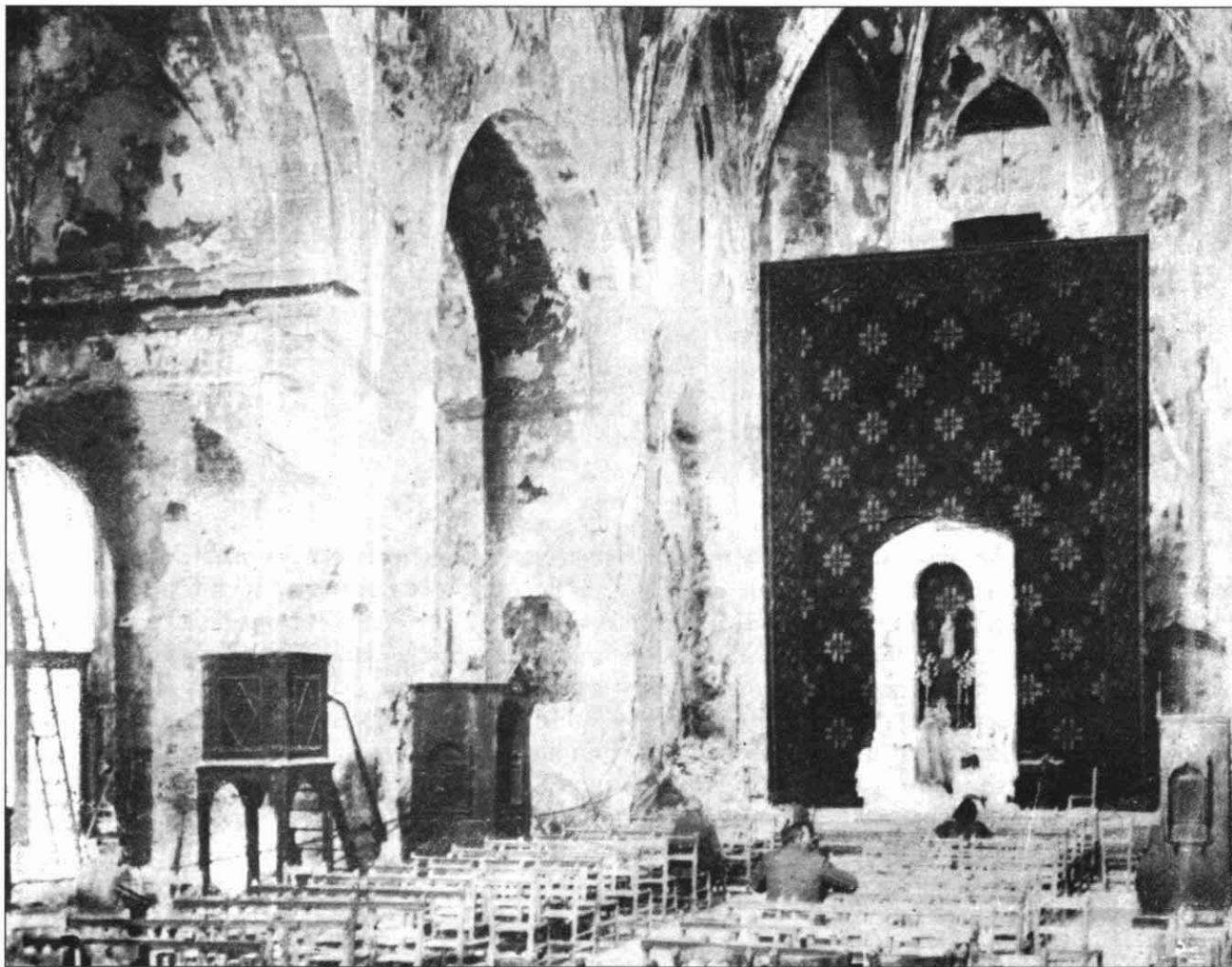
El terme Setmana Tràgica fa referència a un conjunt d'esdeveniments que van tenir lloc entre el 26 de juliol i l'1 d'agost de 1909 arreu de moltes ciutats catalanes i que es van caracteritzar per la seva especial violència sobretot en relació als atacs a la propietat eclesiàstica. La causa comuna arreu fou la protesta contra la guerra del Marroc i en especial la tramesa continuada de reservistes cap al nord d'Àfrica. Les implicacions polítiques i econòmiques de l'alta jerarquia espanyola en aquesta zona i el sistema de reclutament que autoritzava a cridar de nou a files les lleves posteriors a 1903, majoritàriament obrers casats i amb fills, que no s'havien pogut pagar la quota establerta per redimir-se, provocà una gran indignació popular. Si a aquest fet, hi afegim la situació de tensió que vivia la ciutat en aquells moments, producte d'unes

eleccions municipals que, el maig de 1909, havien donat molt més poder als republicans anomenats radicals o antisolidaris enfront de les forces catòliques de la ciutat i la crisi econòmica que patia el sector tèxtil llaner, que provocava constants tensions entre els fabricants i els obrers, concretades en nombroses vagues al llarg d'aquest any, es pot entendre amb quina rapidesa totes les organitzacions obreres prenen posicions davant la situació i com s'arriba a la vaga general.

Els fets que succeïren després de decretar-se la vaga general a la ciutat es troben explicats en el document que presentem per part dels mateixos protagonistes de la revolta i aquí és on radica la seva importància.

La signatura que figura al final de l'article Magí Vidal Ribas és una signatura col·lectiva. En realitat els autors són tres: Magí Marcet, Rossend Vidal i Antoni Fabra i Ribas. Rossend Vidal —anarquista— i Magí Marcet —sindicalista— eren sabadellencs i van participar activament en els fets de la Setmana Tràgica a la ciutat, mentre que Fabra i Ribas —socialista— ho féu a Barcelona. La seva coneixença sembla que ve del fet que Magí Marcet i Fabra i Ribas ja havien col·laborat a la campanya de Solidaritat Obrera per boicotejar el periòdic radical «El Progreso».

El retrobament de tots tres es dona precisament en el moment que la revolta ja es troba a les acaballes i la por a una dura repressió fa que molts dels protagonistes iniciïn l'exili. S'ha de dir que

FOTOGRAFIA 1. Aspecte que presentava l'interior de l'església de Sant Feliu, després de ser cremada, el dimarts, 27 de juliol de 1909. La Actualidad, VIII. 1909. (AHS).

molts dels implicats sabadellencs no marxaren gaire lluny (Matadepera, Sant Llorenç Savall, etc.) a excepció dels caps com ara els citats, que marxaren cap a París. Fou en aquesta marxa quan en el tren que sortia de l'estació de Toulouse es trobaren Magí Marcet, Rossend Vidal i Fabra i Ribas. En principi la intenció dels dos exiliats sabadellencs era reunir-se a París amb altres exiliats i posar-se en contacte amb la Confederació General del Treball, però Fabra i Ribas els va explicar el pla establert amb els seus amics de la Federació Socialista de Catalunya de demanar al periòdic *L'Humanité*, òrgan del Partit Socialista Francès, que els deixés unes columnes per explicar fidelment els esdeveniments que havien tingut lloc a Espanya. Donat que, segons els protagonistes, *L'Humanité*

no era únicament un òrgan socialista sinó que també era un gran defensor de la Confederació General del Treball, en què figuraven els més destacats militants del socialisme, del sindicalisme i de l'anarquisme, van convenir de realitzar junts aquesta tasca sota la signatura col·lectiva que ja hem esmentat. En arribar a París es dirigiren a la redacció de *L'Humanité* on el director —Jean Jaurès— i el redactor en cap —Pierre Renuadel— van posar a la seva disposició les columnes del diari. El resultat fou una campanya de 8 articles, dels quals forma part el present document, amb els quals pretenien posar fre a la supèrbia del govern espanyol i donar una visió autèntica i imparcial dels fets per evitar la possible aparició d'altres versions de tipus partidista, susceptibles de desorientar l'opinió eu-

ropea i la controvèrsia entre els mateixos elements que organitzaren la vaga.

Al mateix temps, portaren a terme també una intensa campanya a favor dels presos de la Setmana Tràgica i, en especial, a favor de Ferrer i Guàrdia, amb qui els unia una gran amistat. Segons Constant Leroy, un anarquista penedit que havia treballat amb Ferrer i Guàrdia, Magí Marcet i Rossend Vidal eren «homes de palla» de Ferrer i Guàrdia, ja que el mateix diari que dirigien, «El Trabajo», òrgan de la Federació Obrera de Sabadell, era sufragat amb diners de Ferrer que entre d'altres activitats pagava aquests individus perquè fossin els propagadors de les seves idees en les organitzacions revolucionàries.

Sembla ser que aquests articles van tenir força ressò i van ser reproduïts parcialment o íntegrament en altres portaveus socialistes europeus. El resultat, però, no va ser el que ells esperaven. El 17 d'octubre, 4 dies després de la mort de Ferrer, un grup d'anarquistes va denunciar la tasca informativa del triumvirat per tendenciosa, ja que les forces polítiques que participaren en el moviment no s'hi trobaven correctament representades. Davant d'això, Fabra i Ribas va convocar una reunió amb tots els representants dels grups que havien donat suport a la campanya a favor dels presos espanyols, en què van tenir cabuda totes les rancúnies personals i sobretot la rivalitat entre els anarquistes i els socialistes. La reunió va donar finalment com a culpable de la manipulació informativa Fabra i Ribas que tot seguit es va retirar de l'acció revolucionària i es traslladà a Ginebra on es va ocupar d'aspectes jurídics del moviment obrer a l'Organització Internacional del Treball i després a l'Institut de Reformes Socials i a la Direcció General del Treball, mentre que Rossend Vidal es va traslladar a Reims i Magí Marcet va restar a París, on va haver de viure una vida miserable fins que va trobar feina de manyà a Mazamet i posteriorment va tornar a Sabadell, on dins la coalició d'esquerres republicanes esdevingué el segon alcalde de la Segona República.

El fet que els anarquistes volguessin acaparar els mèrits de la revolta porta a acusar els autors que presentem de manipuladors pel conjunt d'articles de «La Revolta Obrera a Espanya».

Certament en tots els articles es dona una visió molt simplista dels fets, sota una anàlisi socialista, minimitzant la tasca dels extremistes radicals sobretot i dels anarquistes en menor grau. Només a l'article referit a Sabadell es parla més dels anarquistes que no pas dels altres grups i es presenta de forma gairebé idíl·lica la tasca d'aquests. Se'ns presenta el moviment obrer sabadellenc com un moviment integrat exclusivament per socialistes, sindicalistes i anarquistes. Seran aquests últims, des de la direcció del Comitè revolucionari, els que evitaran els robatoris i d'altres mals majors, mentre que els atacs i les cremes s'atribueixen a la resta del moviment obrer i sobretot als radicals, i al fet que la força armada hagués intervingut provocant el vessament de sang.

Els autors també seran criticats per la seva concepció de la revolta, ja que segons ells no es tractava de fer una revolució social sinó tan sols d'una protesta per la guerra del Marroc. Malgrat aquesta visió simplista i tendenciosa, a voltes exagerada, cal donar a aquest document la importància que es mereix ja que ofereix una visió de primera mà i coetània dels fets en un tema —La Setmana Tràgica a Sabadell— en què manquen precisament aportacions d'aquest tipus.

IMMA PLANELL I PIQUERAS

LA REVOLTA OBRERA A ESPANYA

A SABADELL

COM EL POBLE ES FÉU AMO DE L'AJUNTAMENT.— EL COMITE REVOLUCIONARI ASSEGURA L'ORDRE I LA SEURETAT.— LA PRUDÈNCIA DEL GENERAL BONET ENTRANT A SABADELL

S'ha afirmat a la premsa burgesa de tots els països que les masses revolucionàries de Catalunya s'havien aprofitat de llur poder —abusat seria més just— per lliurar-se a tota mena d'atrocitats durant els dies que havien estat mestresses de la situació.

Aquesta és una gran injúria que fan a la classe obrera catalana aquells que han establert el sistema més odiós i més inhumà per dominar el poble: el sistema capitalista.

Hem explicat ja en els articles precedents com els revolucionaris de Barcelona s'han portat. Hi tornarem quan establim les conclusions de tot el que va passar. Però ara creiem útil i igualment necessari fer conèixer els esdeveniments de

Sabadell —una de les quatre ciutats que proclamaren la independència— a fi de possibilitar a tot el món, amics i enemics, de fer un judici sobre la qüestió.

Exposarem només fets reals i estem segurs de no poder ser contradits per ningú.

ELS PREPARATIUS DE LA VAGA

Sabadell és una ciutat de trenta a quaranta mil habitants, situada a algunes llegües de Barcelona.

És una ciutat industrial on predomina l'element tèxtil —la draperia de Sabadell és de gran renom a Espanya. La classe obrera hi està sòlidament organitzada.

La burgesia és republicana, els obrers són anarquistes, socialistes i republicans.

A la tarda del diumenge 25 de juliol una comissió formada per un camarada socialista i un representant dels grups anarquistes s'havia traslladat a Barcelona. La comissió comunicà als obrers que s'havia fixat per l'endemà dilluns la data de la vaga general. Es recorregueren les sales de ball i d'espectacles pregant que se suspenguessin les representacions en senyal de dol per la guerra del Marroc. S'aprofità l'ocasió per convocar els camarades a la reunió prevista per a la nit i per assabentar-los que calia preparar-se per al moviment de l'endemà.

A la reunió de la nit, hi assistiren els representants de tots els sindicats de la localitat i dels grups socialistes, anarquistes i republicans. Es discutí el que s'havia acordat a Barcelona, i, per unanimitat menys un vot, es decidí actuar en conseqüència.

LA JORNADA DEL DILLUNS

El 26 de juliol, a les quatre del matí, quaranta ciutadans constituïts en comissió recorregueren les fàbriques i els tallers per assegurar l'èxit de la vaga. Es comença a treballar a Sabadell a dos quarts de sis. A les sis, tot estava paralitzat.

Malgrat la prohibició del govern, tingué lloc un míting a la gran plaça del Vallès. Més de 20.000 persones hi assistiren. S'explicà l'objectiu de la vaga general: protestar contra la guerra i fer conèixer a tothom la consigna: «*abans la insurrecció que la guerra*». L'entusiasme fou gran. La massa aclamà els oradors amb visques i una salva d'aplaudiments.

De sobte, va córrer el rumor que un tren de reservistes anava a passar. Com moguts per un ressort, la massa va fer cap a l'estació. S'aturaren els trens que arribaven, es treia el vapor de les màquines i s'inutilitzaven les locomotores. Amb les eines dels tallers de l'estació, s'aixecaren alguns metres de via i es tallaren les comunicacions telegràfiques i telefòniques. En aquest moment la ciutat esdevingué totalment isolada. La Guàrdia Civil, volent allunyar els revoltats, disparà contra

la massa. Aquesta respongué i lluitaren fins a les dues de la tarda. Hi hagué dos obrers ferits.

A les cinc de la tarda, tingué lloc un altre míting a la plaça del Vallès. L'assistència fou enorme. Després dels representants dels vaguistes, un jove reservista va prendre la paraula. Afirmà que respectava més els marroquins que els caragrats que preconitzaven la guerra. «*Jo declaro, continuà, que no aniré mai al Riff, i que si algú vol fer-me lluitar, lluitaré aquí mateix contra els promotors de la guerra i contra els opressors del poble. En lloc de lluitar contra la llibertat dels moros, prefereixo lluitar per la llibertat de tothom. Us demano a tots, camarades, d'imitar el meu exemple*».

No s'havia vist mai cap discurs més aclamat. L'entusiasme era desbordant. La gent es manifestà pels carrers i ningú no gosà inquietar els manifestants.

El dimarts 27, a primera hora del matí, es reuniren novament a l'aire lliure. Delegats obrers, reservistes i dones van prendre la paraula. Es decidí anar en massa a l'Ajuntament de la ciutat per protestar contra la guerra. La massa fou rebuda a trets de fusell. Una dona i un home foren greument ferits. Tot seguit s'assaltà l'Ajuntament i es produí una seriosa lluita. El cap de la Guàrdia Municipal fou mort i dos empleats municipals van caure mortalment ferits. La baralla s'acabà amb l'incendi de l'immoble des d'on s'havia disparat sobre la multitud.

Llavors veieren que des del campanar d'una església veïna es disparava també contra la multitud. Els monjos del convent de la plaça del Doctor Robert, ells també, disparaven sobre el poble. Amb una rapidesa inversemblant, es calà foc a l'església i penetrà dins el convent. Mentre els monjos emprenien la fuga, es transformava el convent en fortalesa per defensar-se dels atacs de les forces armades.

Cap al migdia, una companyia d'infanteria arribà. Una delegació popular la va rebre, bandera blanca al davant de tot. Es parlamentà amb el capità al qual s'invità a cridar ¡Visca la República! Durant aquest temps, les dones agafaven els soldats pel braç i se'ls enduien a casa on els servien beure i menjar.

El capità, com es pot pensar, s'excusà amb amables raons, de no poder satisfer aquells amb qui parlava i tractà d'aplegar els seus soldats. En pogué reunir a penes alguns i els envià a la caserna de la Guàrdia Civil. El poble, veient aquesta evolució, es dirigí cap a la caserna: va ser rebut a trets de fusell.

Llavors, es desarmà els soldats que s'havien quedat fora, el poble penetrà dins la caserna, de la qual cremava tot el material, alhora que obligà els soldats i la Guàrdia Civil a refugiar-se a l'estació.

El poble esdevingué llavors l'amo complet de la ciutat. Només quedaren a Sabadell alguns soldats i dos guàrdies ci-

XIÈME ANNÉE - N° 104

JOURNAL SOCIALISTE QUOTIDIEN

MARDI 17 AOUT 1936

5 C. Le Numéro

REDACCIÓN, ADMINISTRACIÓN Y ANUNCIOS 10, Rue de Grammont, Paris

Directeur Politique: JEAN JAURÈS

ABONNEMENTS: Paris, 100 F. An; Province, 120 F. An; Étranger, 150 F. An

LA RÉFORME NÉCESSAIRE

Décidément, la réforme électorale n'est pas de ces questions dont on se débarrasse facilement par une petite habileté parlementaire...

Plus le gouvernement, dans leur désir de plaire aux élus du scrutin d'arrondissement, la déclarait inutile, plus elle devenait dangereuse...

Il faut espérer que devant le grand intérêt national en jeu, l'intérêt sordide des arrangements n'aura pas de succès.

La Grève en Suède

Stockholm, 16 août. — La grève continue paisible. La grève du travail est répétée par les patrons pour lundi...

L'Opinion Publique est unanime

LA PROTESTATION OUVRIÈRE ET SOCIALISTE

Toutes les opinions politiques sont unanimes à s'élever contre le jugement qui frappe le citoyen Marchal...

Pour nos Frères de Suède et d'Espagne

Table listing names and amounts: Le Comité national du Parti socialiste, 1.000; Le Comité des Socialistes au Danemark, 500; etc.

ELLE LIVRERA LES DÉSERTEURS

Nous empruntons à un de nos confrères du Nord les lignes suivantes...

DANS LA PRESSE

LES ORDRES DU JOUR

Nous continuons à recevoir journalièrement des lettres de nos camarades socialistes, des ordres du jour réclamant la libération de Marchal...

LES ORDRES DU JOUR

Les camarades du groupe protestent contre la condamnation infligée au camarade Marchal...

LES ORDRES DU JOUR

Les camarades du groupe protestent contre la condamnation infligée au camarade Marchal...

LE « PONT » DU 16 AOUT

PARIS A EU CHAUD...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

Paris a été chaud, non seulement par les manifestations contre le jugement infligé à Jean Marchal...

LA RÉVOLTE OUVRIÈRE EN ESPAGNE

A SABADELL

Comment le Peuple se rendit maître de l'Hôtel de Ville. — Le Comité révolutionnaire assure l'Ordre et la Sécurité. — La prudence du général Bonet en entrant dans Sabadell.

Valles. Plus de 30.000 personnes y assistent. On explique le rôle de la grève générale: protestation contre la guerre et la République...

Plus d'insurrection que la guerre! L'insurrection fut grande. Après les premières déclarations de la grève...

Tout à coup, le bruit courut qu'un train de réservistes allait partir. Comme si elle eût été mue par un ressort, la foule se rendit à la gare...

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell. On se vit jamaïs à Sabadell.

FIGURA 1. Diari L'Humanitat (Paris) del 27 - VII - 1939.

vils. Aquests últims es van haver de vestir de civil i abandonaren la ciutat. Pel que fa als soldats, els allotjaren als hotels de la ciutat i els pregaren que no es barreassin amb el moviment.

UN COMITÈ REVOLUCIONARI ADMINISTRA LA CIUTAT

El dijous al matí es procedí al nomenament d'un Comitè revolucionari. Mentre els caps republicans-radicals estaven, igual que Barcelona, completament amagats, es trià un Comitè totalment obrer. Aquest Comitè s'instal·là dins la part de l'Ajuntament que s'havia salvat del foc i començà a donar instruccions. A penes constituït, el Comitè rebé el reforç d'uns 500 obrers de ciutats dels voltants que es posaren a la seva disposició per mantenir l'ordre dins la ciutat.

Això és el que va fer el Comitè, una vegada va tenir el poder. Primer es prengué totes les posicions estratègiques de la ciutat per evitar una sorpresa. S'organitzaren rondes de dos, de tres i de quatre homes per vigilar els carrers. Sentinelles escalonats van ser instal·lats fins a un quilòmetre de distància de la ciutat per advertir de tot allò que pogués passar pels voltants de Sabadell.

Es féu anunciar de seguida, pel nunci de la ciutat, que tots els homes de 17 a 40 anys estaven obligats a armar-se per a la defensa de l'ordre; que les portes de les cases restessin obertes a fi que es pogués, en el cas d'un atac, disposar d'amagatalls per refugiar-s'hi.

El transport fora la ciutat dels articles de primera necessitat fou prohibit; es podia sortir de la ciutat per buscar queviures, mitjançant un permís del Comitè revolucionari; per fi, la fabricació del pa fou assegurada. Amb les armes del sòmetent (tipus de milícia ciutadana que existeix a Catalunya), les que havien pres als soldats i les dels particulars —que havien estat probablement deposades pel setge revolucionari— es disposà de diversos milers d'homes armats.

Tres obrers treballaven constantment en la preparació de cartutxos.

Llavors, a la Rambla i a les principals avingudes de la ciutat, s'obriren espitlleres a les façanes de les cases, i es col·locaren ciutadans armats als terrats i en algunes teulades. La defensa de la ciutat estava perfectament assegurada. En un primer moment hi havia una gran inquietud entre les famílies burgeses. L'ordre de deixar obertes les portes de les cases havia inquietat vivament molta gent. Però, després del primer dia, es veié aviat que s'estava més segur que mai contra els lladres i els malfactors. Un incident que passà la matinada del divendres contribuï molt a calmar els esperits. S'havia observat que uns lladres havien penetrat dins el convent de la plaça del Doctor Robert. Es diu també que començaren a emportar-se'n objectes. Quatre haurien passat sense incidents, si els guàrdies civils i els soldats que hi havia haguessin abandonat la feina.

El divendres i el dissabte haurien passat sense cap incident, si els guàrdies civils que eren refugiats dins l'estació no haguessin provat de sortir. Sens dubte els mancaven queviures i es disposaren a anar-ne a buscar. En el moment de posar-se en marxa foren atacats pels revolucionaris, que mataren un policia.

LES TROPES ENTREN PRUDENTMENT A SABADELL

El dissabte al matí sortí de Barcelona el general Bonet, al front d'una columna composta per cavalleria, infanteria, enginyeria i artilleria, en direcció a Sabadell. El dia abans es va saber també, per un enviat especial de Barcelona, que la resistència era inútil, ja que el moviment fora de Catalunya havia fracassat i havia decidit batre's en retirada.

Com que es temia una repressió salvatge per part del general Bonet, el poble es procurà líquids corrosius per a una resistència desesperada, si la força armada intentava de carregar despietadament contra el poble. Tothom es quedà a les seves posicions, l'arma a punt i es prepararen a no deixar fer. En aquesta situació, es constituï un Comitè integrat per fabricants i membres de la Creu Roja. Anà a parlar amb el general Bonet, que havia arribat la nit anterior a les portes de la ciutat de Sabadell. Li exposaren els greus inconvenients d'entrar de nit i li asseguraren que el deixarien passar lliurement si consentia a entrar l'endemà.

El general Bonet es va fer càrrec de les circumstàncies. Consentí de no entrar fins el diumenge. Trobà la ciutat tranquil·la. Portà a terme una cinquantena de detencions. En cap moment de la setmana, com s'ha pogut veure, no es vessà sang a Sabadell. I no n'hi hauria hagut gens si la força armada no hagués disparat contra el poble. Els incendis d'edificis, la destrucció de l'Ajuntament foren conseqüència de les provocacions fetes contra el poble. Aquest, esdevingut amo de la situació, no es lliurà a cap represàlia i conservà tota la sang freda.

Els «dividits» amos de Sabadell, no solament no havien robat, sinó que a més, havien impedit els robatoris. En cap moment havien perdut el cap. I no s'equivocaven pas, sabien bé que no es tractava de fer una revolució social, sinó que es tractava únicament d'un moviment de protesta contra la guerra i de lluita contra el govern.

Compliren el seu deure, tot el seu deure. Feren honor a la seva classe.

Per acabar, remarcarem dos fets, no per discutir-los sinó solament per esmentar-los.

Encara que la classe obrera de Sabadell estigués composta d'anarquistes, de socialistes i de republicans, els anarquistes dominaven. I bé, foren els anarquistes els qui tenien la majoria en el Comitè revolucionari. Foren ells els qui anaren a empaitar els lladregots que es volien emportar els objectes

del convent de la plaça del Doctor Robert. No volgueren que ningú pogués deshonrar el seu moviment.

Com es veu, quan l'hora d'actuar arriba moltes de les «fórmules teòriques» són reduïdes a res per la força mateixa de les coses.

Ens queda, per concloure, respondre també a algunes de les calúmnies que la premsa burgesa ha intentat de recollir sobre el moviment de revolta de la classe obrera espanyola.

MAGI VIDAL RIBAS

[Traducció del francès d'Imma PLANELL]